

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 7.

Termelő és kereskedő.

(K. Ö.) A termelő és a kereskedő tudvalevőleg rendszerint hadilábon állnak egymással. A termelő azért termel, hogy terményei értékesítése révén tisztességes megélhetést biztosítson magának. Ez feltételezi, hogy a termények árai olyképen módosulnak, hogy értékesítés közben a termelőnek polgári haszon biztosítsák. Ez a polgári haszon azonban mindig a szerint módosul, hogy a termény hány kézen megy keresztül, míg tulajdonképeni célját, a fogyasztó közönséget eléri.

És itt már szembetűnővé lesz az érdekellentét a termelő és kereskedő között. Mert a termelőnek az az érdeke, hogy a termény közvetlenül jusson a fogyasztás körébe, a kereskedő pedig az, hogy a termény csak az ő közvetítésével jusson a fogyasztó birtokába. A közvetítés haszna természetesen a kereskedőé, a ki arra törekszik, hogy a terményt a termelőtől minél olcsóbban szerezhesse meg és a fogyasztónak minél drágábban sózhassa a nyakába.

Az értékesítésnek ez a közönséges módja szüli azt az ellentétet, mely egyrészt a termelő és kereskedő, másrészt a fogyasztó és a kereskedő között van és létre hozza azt az érdekközösséget, mely a termelő és fogyasztó között van.

Vannak azonban esetek, a mikor a termelő a közvetítő kereskedőre lévén utalva, nem fog irigy szemmel tekinteni

arra a haszonra, mely a kereskedőnek a közvetítés révén jut, ha az a haszon tisztességes haszon. Ez az érdekközösség a gabona üzletben nyilvánul, de csak mindaddig, míg oly szervek nem létesülnek, melyek a közvetítést feleslegessé teszik. Addig azonban számolnunk kell azzal a körülménnyel, hogy a gazdának gabonája értékesítésénél szüksége van a kereskedőre.

Aktuális ez a dolog abból a szempontból, mivel a gabona-üzlet jelenleg oly irányzatot vett, mely végzetessé válhatik a gazdára nézve Nemcsak, hogy az árak morzsolódnak le, hanem a tisztességes kereskedő is teljesen visszavonul és átengedi a tért a tisztességtelen elemeknek, a spekulációnak.

Mi okból teszik ezt?

A kereskedő azért vásárolja a gabonát, hogy azt a télen és tavasszal jobb árakon értékesíthesse. A gazda, a ki a körülményeknél fogva buzáját tartani tudja és azt csak ősszel vagy a tavasszal bocsátja áruba, ezt azért teszi, hogy az aratási árhoz képest jobb árat kapjon. A jobb árhoz joga van ugy a kereskedőnek, mint a gazdának, mert a búzát raktározni kell, kezelni és a tőkekamatvesztéssel is kell számolni. Ezen körülményeknél fogva a gabonában aratástól őszig vagy tavaszig értéktobblet áll be. A termelő tehát joggal megkívánhatja, hogy az átvevő kereskedő neki ezt az értéktobbletet fizesse meg.

Sajnos azonban, nincs kereskedő, a ki most jobb árakat fizetne mint fizetett aratáskor, mert a buza őszi értéke kisebb

az aratási értéknél. És ez a jelenség nem hogy csak az idén jelentkezett, de ugy látszik állandósulni kezd, azóta, hogy a fedezetlen határidő-üzlet halomra dönti a gazda és a tisztességes kereskedő logikus és észszerű számítását.

Ha haszonnal nem tudok értékesíteni, gondolja a tisztességes kereskedő, akkor miért dolgozzam és veszítsem el pénzem kamatait. Inkább nem veszek.

Ebből azonban két baj származik. Az első abban nyilvánul, hogy a gazda nem tud eladni, csak veszteséggel, nem lévén azonban kereslet, az árak súlyednek, a mi ismét elősegíti a spekuláció terveit, mely ily módon spekulációs czélokra olcsón jut a buzához. A második baj abban nyilvánul, hogy a tisztességes elem visszavonulván, a börze teljesen a vad spekuláció kezébe jut, az effektív üzletek száma csökken, a papiros buza szaporodik, a mi összevéve ismét csak az árak csökkenését eredményezi.

Nem csoda, hogy a spekuláció túlkapásai ellen védekezni kezdenek világszerte. Mi persze csak a kezdet kezdetén vagyunk, mikor belátjuk a fedezetlen határidő-üzlet veszélyes voltát, a törvényhozás kapuján zörgetünk, hogy annak méregfogait tépje ki. A legújabb ez irányú mozgalom az arad- és nyitrai megyei gazdasági egyesületeknek a miniszteriumhoz intézett feliratai, melyeket örömmel pártolunk, mert meggyőződésünk, hogy a legnagyobb gazdasági krizistól az országot csak a fedezetlen határidő-üzlet eltörlése mentheti meg.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az avar gyűrűk.

Írta: Papp Dániel.

Brummerről, a tizennyolczas dragonyosok ezredeséről a bondavári kioszkban többé senki sem fogja konstatálni, hogy rosszabbul beszél magyarul, mint Döbrentey Gábor. Ismert harci kiáltását: »Kéreg kis fész«, jelenleg a hegyek hangsúlyozzák s ha majd befejezi őszi útját, bizonyosan nem ide tér majd vissza, hanem a zöld Stíria fővárosába. Hozzánk évtizedekkel ezelőtt lóháton vonult be s midőn most úgyszólván omnibuszvonaton távozik, meg kell neki adni, hogy szilárd emléket hagy hátra. Jelesen a Brummer-féle lovaglóliskolákra gondolunk, amaz alacsony földépitményekre, amelyek az Alföldön mindenütt fellelhetők, a hol csak állomásoztak a tizennyolczasok. Ezek a lovaglóliskolák alkalmasak arra, hogy az utókor régiségbuvárai által avar gyűrűknek minősítsenek. Brummer tudniillik a longe-ot akkép reformálta meg, hogy a nyílt lovaglóliskolákat kettős töltésgyűrűkkel vétette körül, úgy, hogy a paripák járószalag nélkül is mindig körbe szaladjanak.

Ez kettős haszonnal járt: egyrészt azzal, hogy egyszerre három-négy dragonyos lovaglása is ellenőrizhető volt, másrészt meg azzal,

hogy a tanítás terhe így a fiatalabb altisztekről átszállt a sarzsilovákra. Az oktatás eredményét ez nem befolyásolta, mert Brummer dragonyosai tudták, hogyha lebuknak a lóról, puha porond helyett kemény töltésre fognak esni. Így az avar körsánczok között lassankint egész egy makacs lovas nemzedék nőtt föl, a mely válságos pillanatokban inkább mind a két karjával átölelte a paripa nyakát, semhogy magát levette. Ebben a centaurokra emlékeztető képből sokszor lehetett részük azoknak a főlebbvalóknak, a kik a Brummer halvány rózsaszínű hajtókás dragonyosait időközönként megvizsgálták.

Brummer öt esztendeig általános megelégedésre vezette a regimentet és talán sokáig nem búcsuzott volna el tőle, ha a körsánczok felsőbb helyen figyelmet nem keltettek volna. De a körsánczok figyelmet keltettek s a főlebbvalók azt mondták: »Ennek az ezredesnek ideái vannak, azt elő kell léptetni dandárparancsnoknak.« El fogjuk mondani, hogy mi lett ennek a vége.

Augusztus tizenhatodikán a rózsaszínű dragonyosok egy rongyos oláh falu szélén bivakiroztak s Brummer ezredes a község házában ütötte föl a hadiszállást. A falu széléről oda-csillámlottak a táborozó katonák réztaraju sisakjai, a négyesével összekötött lovak dobogtak a gyepen s az alomszalma puffogása hallatszott, amint a parasztkocsikról ledobták a kötegeket. Tikkasztó nyári este volt s a község-

háza udvarán Brummer ezredes egy asztalra hajolva különféle irásokat és mappákat tanulmányozott. Körülötte üldögélt az ezredesédtiszt, az élelmezési tiszt, az állatorvos s a legöregebb kapitány, bizonyos Sorgenbeiss, a ki megbukott a törzstiszti vizsgán s azóta nagy kegyben volt az ezredesnél.

Az ezredes rettentően haragudott s természetesen az állatorvoson töltötte ki a mérgét, azt elküldte, hogy nézze meg az ezredkocsik vasalását. A ki volt valaha állatorvos, az tudni fogja, hogy az ilyen megbízás inkább sértőnek mondható, mint hízeltőnek.

Hat óra felé egy bronzképzű huszárkaplár robogott be a község házába s az ezredesnek meghozta a hadgyakorlat vezetésétől a napi parancsot. Az volt benne, hogy Brummer ezredes másnap reggel dandárt vezényel, vagyis két egész lovasezredet. A pirosi erdőből nyugati irányban, a 724-es magassági pontnál egy ellenséges dandár támadását kell bevárnia. Magától értetődik, hogy a támadást vissza kell verni s ha ez sikerül, Brummer ezredes kvalifikálva van dandárparancsnoknak. Tul a kertek alján, a határ szélén komoran sötétlett a pirosi erdő.

Az ezredes fősóhajtott s mint izgalmas órákban szokta tenni, megtapogatta mind a négy bluz-zsebét; egy-egy ezüst cigarettatárcza duzzasztotta. Nem találta meg, a mit keresett. Az öreg kapitányhoz kellett fordulnia: »Sorgenbeiss, adj egy csomag gyufát.«

A pápa legújabb enciklikája.

A pápa november 1-éről keltezett enciklikát intézett a püspökökhöz, amelyben a Megváltóról szól. A pápa örömet fejezi ki a felett, hogy a katolikusok az egész világból oly tömegesen zárandokolnak Rómába a szent év alkalmából, ami azt bizonyítja, hogy a népek Krisztus felé fordulnak. Azután inti a híveket, hogy a Megváltó útján járjanak, mert csak ez az igazság és a szeretet útja; majd így folytatja: Miként Krisztus, midőn a földön járt, az emberi társadalmat reformálta, akként fog ez a társadalom most is megjavulni, mert újra Krisztus felé fordul és az ő elvei szerint él, mert csak az isteni törvény, amely a jogrend alkotta hatalmak ellen való lázadást és a népek között való konfliktusokat megakadályozza, eredményezheti azt, hogy mindnyájan testvéri szeretetben egyesülve szent békességben engedelmeskedjenek azoknak, akik fölük rendeltettek. Az Istentől való elfordulás ellenben oly tévelygéseket okoz az egész világon, hogy a népek, mint különösen most, folytonos aggódó félelem rabjai. A enciklika azzal végződik, hogy felszólítja a püspököket, hassanak oda, hogy az egész világ egyedül az emberiség Megváltójában és Megszabadítójában lássa azt, aki neki üdvösséget és békességet hoz.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 7.

Eötvös beszéde volt a nap szenzációja. Beszédének nagy hatása volt. Nagy, lankadatlan figyelemmel hallgatták, gyakran kitért a spontán tetszés, jóízű megjegyzései az egész házat derűtségben tartották.

Végül költői szárnyalású befejezése megragadta az egész ház lelkét.

Perczel Dezső elnök az ülést 10 órakor megnyitja.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése és több apró bejelentés után következik a napirend, vagyis a főhercegi törvényjavaslat folytatolagos tárgyalása.

Eötvös elfogadja Zichy javaslatát.

Eötvös Károly: a törvényjavaslatot nem fogadom el, de kijelentem azt is, hogy azt a határozati javaslatot sem fogadom el, a melyet Holló Lajos előterjesztett. Helyeslem azonban azt az elvet és kellő alakban *elfogadnám* azt a határozati javaslatot, a melyet gróf Zichy János és társai benyújtottak. A képviselőháznak valamely bizottsága határozatot nem hozhat, csak indítványozhat, de ha a képviselőház el nem fogadja azt, bármily helyes, okos, bölcs és szükséges intézkedés javasoltassék is a bizottság véleményében, akkor az mind a jelenben, mind a jövőben úgy tűnik fel, mintha a ház azzal egyet nem értett volna. Azért tehát azt valamely formában el kell fogadni.

Széll Kálmán: Felesleges.

Eötvös: Bocsánatot kérek. Ha mindannyian egyetértünk a határozati javaslattal, ép azért tartom szükségesnek, hogy azt elfogadjuk. De hát most egy olyan sajtósági tanácskozási móddal állunk szemben, a melyre én előzetes esetet azon idő óta, mióta tagja vagyok a törvényhozásnak, nem láttam és nem tapasztaltam. Bizonyos, hogy nekünk világos törvényünk van a nőági örökösödésről, a mely meg van szövegezve latin nyelven és így tudjuk, mi van benne és mi nincs benne. Ezen vita folyamán kísérlet történik a törvény valódi értelmébe belemagyarázni olyan dolgot, a mely abban nincsen és kísérlet történik belemagyarázni a Habsburgoknak bizonyos belső családi dolgait, a melyeket nem is ismerünk tisztán és a melyekről a magyar nemzet soha nem is tudott egyáltalában semmit.

Madarász József: Nem is akartudni róla.

Eötvös Károly: Egy ilyen javaslattal szemben, mely az ország legelső tisztviselője részéről tétetik, mely folytatott a háznak egy nagytekintélyű férfa által, a ki valamikor igazságügyi miniszter, majd képviselőházi elnök volt, ezzel a kísérlettel szemben igazán nagy kötelességünk megviaskodni azzal, hogy vajjon ez a kísérlet megengedhető-e, nem aggodalmát keltő-e és esetleg nem veszedelmes precedens-e a következő idők számára. (Helyeslés.)

A miniszterelnök nem tanusította azt a figyelmet a törvényhozás iránt, melyet kellett volna. Neki e nyilatkozat eredetijét vagy a levéltárba, vagy a törvényhozás elé kellett volna hozni. Azt mondja a miniszterelnök, talán csak van neki annyi hitele, mint egy közjegyzőnek. Van. *Pipaszó* között van. (Derűtség.) De vannak kompetenciák, melyeket tullepni nem szabad.

Lemondott-e a trónörökösne?

Ez a nyilatkozat absolute impossibilis, homlokegyenest ellenkezik a magyar alkotmánnyal. Szó sincs ebben Magyarországról. Ilyen módon a nélkül, hogy nekünk beleszólásunk volna, akár Vasvármegyéről is lemondhat Ferencz Ferdinánd magyar főrend, magyar állampolgár, leendő magyar király. Jogunk van tudni, a magyar király felesége mit szól e nyilatkozathoz. Lemondott-e az asszony az őt megillető jogokról? Szabad-e a magyar királynak akaratát előre megkötő, korlátozó fogadalmat tenni? Nem. Mert sérti suverénitását. Hiszen akkor nemzetközi kérdésekben elszerezhető akaratát már trónörökös korában. Ha ezt egyszer megengedjük, ezen a réven más is meg fog történni, mely igazán legnagyobb érdekünket sértheti. Nekünk pedig olyan király, kinek keze-lába megkötve, nem kell. Nekünk olyan független király kell, mint mi magunk. (Élénk tetszés a szélső balon.)

Vészy József: A hitlevél és koronázási eskü is köti.

Szokásjog.

Eötvös Károly: A miniszterelnök ur e házasságkötésnél a *szokásjogra* hivatkozott. Melyik nemzet szokásjogára? Vagy talán a Habsburg-szokásjogra? Tegnap nagy figyelemmel halgatom — ugymond — Szilágyi beszédét s mikor kimondta a szót: *törvényerejű szokásjog*, — láttam az arczán, hogy szerette volna a miniszterelnököt megkérdezni, hogy milyen szokásjogot értett ő? De hát bizonyos tekintetek miatt nem tehette ezt a kérdést. (Derűtség.)

No majd én mezteszem az ő engedelmeivel, vagy a nélkül. (Derűtség.)

A magyar *szokásjog* feltétele, hogy ne tegye csuffá a magyar törvényt a feleség és gyermekek jogainak megfosztásával. Hogy jó legyen az a szokásjog, egyezzen a magyar karakter felfogásával. (Élénk tetszés a szélső balon.)

Van nekünk több ilyen szokásjogunk, de ezek közt nincs benne az osztrák Hausgesetz, se a Buddestrath, se a német szokásjog.

Széll Kálmán: Nem is mondtam.

Eötvös Károly: Itt van a beszéde, egy hét óta hordom a zsebemben. (Derűtség.)

Széll Kálmán: Az nincs benne.

Eötvös Károly: Nekem olyan rossz szemem van, hogy csak azt olvassa, a mi itt van s nem azt a mi nincs itt. (Derűtség.)

Horánszky azzal vádolja a pártot, hogy a trónöröklési alapot tágitani akarják. Istennek legyen hála, a mi uralkodóházunk oly tág alappon nyugszik, hogy azon egy pár fiu vagy nő

Azzal kiadta a segédtszűnek a parancsokat a visszavonult szobájába a svédgyufával.

Maga a nagy Napoleon is rendesen fadarabocskák segítségével csinálta a haditerveit. Az auszterlitzi csata előestéjén is így tett, noha az auszterlitzi csata előestéjén a legenda szerint elaludt a tábornokok közt. De ez nem igaz, mert nem aludt el a tábornokok közt hanem kiküldte őket s midőn magára maradt, gyufaszálakat tologatott. Brummer ezredes is így készült a nagy ütközetre s miközben kirakosgatta a gyufaszálakat, gondolatban megismételte mindazokat a képzelhető szituációkat, amiket valaha a bécsi stíftsz-kaszárnyában, a törzstiszti tanfolyamon tanult meg a taktikából. Megjegyzendő, hogy csak kétféle szituációt lehetett elképzelni, mert a hadviselés mai állása mellett az ellenfél vagy a jobb szárnyat fogja megtámadni, vagy a bal. Az első esetben a dandárparancsnoknak ilyenféle rendelkezést ad ki: »Első ezred első rohamvonal jobbról; második ezred második rohamvonal jobbról.« A második esetben ellenben ez a rendelkezés: »Második ezred első rohamvonal balról; első ezred második rohamvonal balról.« Hasonlít a dolog a tengeri manőver esélyeihez, ahol szentén vagy jobbra kell a hajót vagy balra s angol admirálisok a kommandót mégis minduntalan eltévesztik.

Miután Brummer ezredes ezeket a tényeket megállapította, nyugodtan lefeküdt, de alig aludt el hajnali négy óráig.

Reggel, mikor a nap a Maros mögül ki-

bukkant, a gyepet már századoszlopokban tapaszták a dragonyosok. Brummer a rózsaszínű ezred élén lovagolt és fürkésze nézett a sárfalvi fűzes felé. Onnan, az első keresztutnál csakugyan kikanyarodott a vezetésére bizott másik ezred; azok a huszas huszárok voltak, barnacsákós, marcsona legények. Velük jött két sárga vállszalagos tiszt is, egy ulánus dandár vezérkari tiszt, meg egy fiatal huszár, a parancsörtszt. Ezek a huszárezredessel együtt Brummer elé rugattak, jelenkeztek s azontul az oldalán lovagoltak. A két ezred párhuzamos oszlopba fejlődött a legelőn és ugaron s miközben a távolból ellenséges patrouillok menekülését lehetett látni, a térkép azt mutatta hogy megérkeztek a hétszázhuszonégyes ponthoz. Brummer megállította a dandárt s a vezérek komor sejtelmével pillantott körül. Körül tágas mezők mögött a láthatár egy részét bekerítette a pirosi erdő, de a harcvezonal előtt az erdő ritkuló nyulványait alacsony földhullámok tarták el.

Semmi kétség, hogy a dandárnak e magasabb fekvésű vonalat kellett megszállnia; de mégis belélt egy pár hosszú percbe, míg Brummer elhatározta ezt a fontos diszpozíciót. Az erdővel szemben pedig egy közeli dombocskán már meg lehetett pillantani a hadtestparancsnokot, amint vezérkari tisztjei kíséretében belovagolt a hullámos terepre. Ő exellenciája egyszerre csak megrántotta a lovát és kifeszítette a látsövét. Bizonyosan észrevette a dan-

dár mozdulatlanságát s azt mondta a vezérkari főnöknek: »No ez is rosszabb lovagenerális lesz, mint Ziethen.«

A földhullámok mögött ebben a pillanatban fölhaszn egy harsogó trombitajelzés; siró, negédes magyar népdalrészlet, meg-megszakítva a szélét: valamely honvédhuszár-csapat ezredjelzése. Brummer ezredes fölgratott a dombvonal élére, meglátta az ellenséget, a fehérprémes vitézeket — szemközt az ő balszárnyával, fejlődő harcvezonalban. Rögön visszafordította a lovát s az ordonánchadnagyának hevesen, az izgatottságtól egészen nekipirulva kiáltotta oda parancsjelzést:

»Első ezred, első rohamvonal jobbról; második ezred, második rohamvonal jobbról.« Szakasztottan úgy, mintha az ellenség a jobb szárnyat támadta volna... A népdalrészlet tovább harsogott a szélben, szomorú crescendókkal, akár a Dom Sebastian gyászinduló, Brummer el volt veszve. Az ordonánctiszt híven végigadta a parancsot az ezredeknek s a dandár mozdult mint egy tenger, föl nem tartóztathatóan hőmpölygve a jobb szárny irányában, egyenesen előre, oda, ahol csak űr és levegő tátongott s a pirosi erdő ritkás kicsucosodása. A hadtestparancsnok és vezérkara vágatva közeledett a dandárhoz, melyet legfőleg csak Vak Bélának lett volna szabad ebbeaz irányba vezényelni. Brummer már akkor látta is, hogy mit művelt a parancs, de hiába kiáltott a fejlődő századok után, hiába küldte a másik se-

sarjadékkal több vagy kevesebb nem igen változtat. (Derűtség.)

Ha tágul, — nem a mi vétünk, nem vagyunk érte felelősek. (Derűtség.)

Mi se szükíteni, se tágitani nem akarjuk, csak az alkotmányt védjük, — szükítés és tágitás ellen egyaránt.

Archidux.

Foglalkozik ezután az archidux kifejezésével. Mária Terézia, mikor trónralépett, nem mint archidux, hanem mint első szülött prima genitis filia jelentette trónraléptét, a hitlevélben is úgy szerepel, mint herceg felesége, az archidux pedig nincs benne. A többség okoskodása szerint, mivel ezen a révén jogosultak a trónra az utódjai is, tehát minden trónörökös lehet — minden lotharingiai herceg *mátkája*. (Hosszas derűtség.)

Horánszky elméletét nem tudja megbocsátani. Horánszky szerint ez a nemzet, mely királyválasztó joggal bírt, rábizta az uralkodó családra, hogy ki legyen a trónörökös joggal felruházva. Hogy az 1723-iki törvény azt mondaná az uralkodó családnak: te határozod meg, ki a trónörökös, de azért a nemzet joga megmarad. Akármily servilisnek képzeled is az akkori törvényesinálkat, de ily becsületnélküli, önértetlen feltétel elfogadására — képtelenek voltak. S hogy ilyen feltételt nem is tettek, — hivatkozik mint tanukra Mária Teréziára, Leopoldra, Ferdinándra. (Zajos derűtség.)

Horánszky is hivatkozik egy tanura, kisgényei Geguss Dánielre — Isten áldásával nyugodjék, — aki ezt így fordította le latinból, hogy Horánszky magyarázza az archidux szót. No hogy kisgényei Geguss Dániel milyen jeles fordító volt, elég azt tudni, hogy egy művében a »testis«-t testálsnak fordította. (Zajos derűtség.)

Deák, Kossuth és egy sereg osztrák és német tudós foglalkozott a trónöröklési kérdéssünkkel, de sohase jutott senkinek eszébe, hogy a magyar trónöröklésbe institutio intézményre tegyék az archidux-ot. Hogy ami alkotmányos intézményünkbe becsempészni kíséreljék a Hausgesetz, az ellen minden erőnkkel tiltakozunk. (Tetszés, taps a szélsőbalon.)

A magyar közjogot tisztán kell megtartani.

Mi lesz, ha nem királyné ?

Kérdi a miniszterelnököt, ha Ferenc Ferdinánd magas felesége királyné nem lesz, hát mi lesz ?

Ha majd a koronázáskor a nemzet a királyi pár iránti lovasias felbuzdulásában ajándékot akar letenni a királyné lábához, mi lesz akkor ?

gédtszítet is, helyreigazítani a kommandót, a taktikai hibán nem lehetett többé segíteni. Brummer ezredesnek kár volt az ütközet előestéjén gyufákat rakosgatni. Inkább aludt volna, mint Napoleon Auszterlitznél.

De mégsem.

A hadtestparancsnok és kísérete oldalt elsurant a dandár mellett s hirtelen fölhangzott a főhadiszállás trombitajelzése: »Állj! . . . Pihenj! . . . Megbeszélés!« Brummer elrejtette a kardját s kegyetlenül megsarkantyuzta az almásszürkét. Gyors ügetéssel kerülte meg a hosszú vonalba törődött dandárt s a hadtestparancsnok elé vágatott az erdőszélre. Ez alkalommal aztán tényleg nem látott már semmit; nem látta az erdőcsucs mögött a réten kifejlett honvédhuszárokat, az ellenség zömét, a melyre a levegőbe rohanó dandár a legfényesebb helyzetben, a dombvonal éléről tört le. Nem vette észre, hogy a balszárnyat az imént csak cselből támadta meg az ellenfél kisebb része és nem látta, hogy az eltévesztett vezényszóval tulajdonképpen fényesen győzött — véletlenül. Violaszínű volt az arca, az aranyos sisak féloldalt volt a fején s tisztára gunynak vette a hadtestparancsnok komoly dicséretét. Mert az öreg tábornagy már messziről harásny kiáltással fogadta:

— Nagyszerű volt, Brummer ezredes ur. — Döntnök urak — fordult hátra egy zöldkabátos csoporthoz — döntnök urak, ugyebár az

Kihirdetik előre, hogy: »koszoru mellőzése kéretik.« (Zajos derűtség.)

Ez a nemzet szegény, népünk testéről a ruha foszlik, erkölcsi romlanak, a nő tisztelete már nem oly nagy, mint volt azelőtt; vigyázzunk, hogy a trón magasságából rossz példát ne mutassunk. A trón fénye messze sugárzik, de árnyéka is nagy és nagyon sötét; a nemzet sok virágát elhervasztja. Ebben a hervadásban ne pusztuljon el a nő tisztelete. A javaslatot nem fogadja el. (Eljenzés.)

Öt perc szünet.

Szünet után

Thaly Kálmán beszélt, a ki a történelmi alapon fejtette ki, hogy a javaslat ellenkezik a magyar alkotmánygyal.

A siteri telepítés.

Hónapok óta majdnem naponként olvashatunk a lapokban a siteri telepítésről.

Általában mindenütt azt írják, hogy Sima Ferencz becsapja a szegény szentesieket, pénzt csikar ki tőlük s aztán mikor odaérnek, látják, hogy meg vannak csalva és tömegesen vándorolnak vissza Szentesre. A minap még azt írták, hogy a bolonddá tett települők között zendülés ütött ki.

Most a Magyar Estilapban a siteri lelkész-től a következő nyilatkozatot olvassuk, a mely egészen másként világítja meg a helyzetet, mint az eddigi hírlapi közlemények.

A nyilatkozat a következő:

Régi igazság, hogy a legrosszabb tanácsadó a harag és a gyűlölet. A ki haraggal és gyűlölettel itél meg egyes dolgokat, az vaksággal van megverve, az nemcsak a való tényeket nem látja meg, hanem azok helyébe öntudatlanul is valótlanságokat kohol és képes ezeket egész a lehetetlenségig kiszínezni, mindaddig, a míg e koholt tényeket maga is el nem hiszi.

Igy vagyunk azokkal a közleményekkel, a melyek hol egyik hol másik vidéki, vagy fővárosi lapban, a »siteri telepítés« cím alatt már ismert birtokeladási ügyeletről megjelennek.

Alólírott évtizedek óta lélkészkedik Siteren és ismeri ennek és a környéknek népét és ismer a siteri és szomszédos határban minden talpalattnyi földet.

attakban az ellenséges dandár van megverve?! . . .

A szegény Brummer elfutotta a méreg.

— Jelentem excellenciádnak — rikácsolta, — csak . . . csak momentán tévedés volt tőlem. Épp ellenkező parancsot akartam adni rohamot a balszárny irányában . . .

A tábornagy elámult.

— Na, azt rosszul tette volna — mein liebes Brummer. Nézze — mondta s a honvédhuszárok zömere mutatott — ezek itt oldalt pozdorjává törték volna.

A fődöntnök, egy szarkasztikus fiatal tábornok közbeszólt:

— Akkor a döntés úgy hangzik, hogy a cseltámadás tekintendő sikerültnek. — S a nyakából lefüggő másodosztályú vaskoronarenddel játszadozva, gunyosan sugta a társainak: — A szegény öregnek a szabad terepen nincsen higadtsága . . .

Brummer ezredes ezen a napon, augusztus tizenhetedikén vezényelt utóljára. Meg kellett válnia a hadseregtől s a rózsaszínű dragonyosoktól s a gyufaskatulyáktól. Világos, hogy ha eltudta volna titkolni a baklövést, nyolcz év múlva hadtestparancsnok lett volna belőle vagy lovassági főügyelő, akkor az egész monarkhiát ellepték volna az avar gyűrűk. Már az így szokott megadni, mikor a vezérkarnál valamit építenek.

Ezen közvetlen ismeret alapján jó lélekkel állíthatom, hogy a szóban forgó, jelenleg fölosztás alatt álló birtokban még keresve sem lehetne találni egyetlen négyszögölynyi ingovány területet és hogy ezen parcellázási ügyben megjelent közlemények csak is téves információ alapján alapulhatnak. A birtokfölosztás körül elégedetlenségek nem merülhettek föl, már azon okból is, mert a fölosztás még meg sem történt, a fölosztáshoz szükséges mérnöki munkálatok most vannak folyamatban s azok az egyes vevőkkel előzetesen történt megállapodások szerint hajtathatók végre.

Zendülésnek egyáltalán nyoma sem volt. Sőt egészen ellenkezőleg áll a dolog. Közvetlen észlelés és tudás, a vevőkkel való személyes érintkezés alapján jó lélekkel állíthatom, hogy az illető vevők, vagy ha tetszik telepesek, a legnagyobb mértékben meg vannak a vétellel elégedve és már nehezen várják a mérnöki munkálatok befejezését, hogy az általuk megvevett földet tényleg is, telekkönyvileg is birtokba vehessék.

Ez a valódi tényállás.

Tisztelettel

Sera Ferencz,
siteri ev. ref. lelkész.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön p. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

November 14. Rendkívüli megyegyűlés d. e. 9 órakor

* A jövő évi virilisek. Nagyvárad város jövő évi legtöbb adót fizetőinek névjegyzékéből többen kimaradtak s ezek közül felszólalással éltek a bíráló választmányhoz Kugler Albert, Ullmann Sándor és Ullmann Félix, akiknek felszólalását tegnap tárgyalta a főispán elnöklése alatt a választmány. Kugler Albert felszólalásának helyt adtak és bevették a névjegyzékbe, s helyette az utolsó helyen levő Mayer László töröltetett a virilisek közül. Ullmann Sándor és Ullmann Félix felszólalásait elutasították.

* A színház világitása. Hollós József kir. főmérnök a kereskedelmi miniszteriumban már napok óta vizsgálja a nagyvárad színház vilamos világitásának egy külső, mint belső berendezését. A vizsgálatot befejezván, tegnap délután a színház építésére felügyelő bizottság ülésén tette meg előterjesztését a tapasztaltakról. Az ülésen dr. Buljovszky József polgármester elnökölt s jelen voltak Hollós József kir. főmérnök, Varró Domokos kir. főmérnök, az áll. építészeti hivatal főnöke, dr. Hoványi Géza, Komlóssy József dr. Radó Ignác, Hegedűs Géza, Busch Dávid, Sztarill Ferencz, Dús László, ifj. Rimanóczy Kálmán, Rendes Vilmos, Bordé Ferencz, Szokoly Tamás, Krubicza József. — Hollós József előterjesztette, hogy a Ganz-czég által készített külső gépberendezés (a vízvezetéknel) és a külső vezetékek kifogástalanul van készítve s csupán néhány lényegtelen pótlás szükséges. A leszámlás szerint a végösszeg 52,230 korona, a melyből a végleges átvételig, vagyis két évig 5000 koronát visszartart a város. A kir. főmérnök kijelentette, hogy később, ha a város villamos utcai világitást rendez be s azt ezen rendszer szerint készíti, a mostani színházi világitás külső berendezésébe az bevezethető lesz. — A belső villamos

berendezést a budapesti villamossági társaság készítette s a leszámolás szerint 40396 koronába került. Tehát az egész villamos színházi világítás berendezés majdnem 100,000 koronát emésztett fel. A kir. főmérnök szerint a belső berendezés elkészítése is megfelelő, a legmodernebb, de már itt több pótlás, átalakítás szükséges, amelyek elvégzését sürgősen teljesíteni fogja a vállalkozó. — Ugy a kir. főmérnök, mint a bizottság több tagja tulvilágítottak tartják nemcsak a színház nézőterét, hanem a mellékhelyiségeket, különösen az előcsarnokokat. Erre nemcsak példa, de szükség sincs s nagy összegbe kerül. Fokozatosan csökkenteni fogják a világítást. Sok szó volt arról, hogy a villamos világítás kezelése nem jó, nem egyöntetű, a mi nem csak a gépekre káros, de egyúttal veszélyes is. Végül megbeszélték, hogy miként lehetne a vízvezetéki tüzemmel olyan kapcsolatba hozni a villamos áram előállítását, hogy gazdaságosabb legyen az üzem. — A vizsgálatról a kir. főmérnök által felvett jegyzőkönyvet felterjesztik a miniszterhez.

* **Postahivatal áthelyezés.** A nagyváradi m. kir. posta- és távirda-igazgatóság közhirre teszi, hogy a mezőtelegdi pályaudvaron működő »Mező-Telegd 2« számú postahivatalt, f. évi november 11-én a pályaudvar közelében levő ipartelepre helyezi át és távirdával egyesíti. A posta-távirda hivatal postai összeköttetését a M.-Telegd 1. számú posta-távirdahivataltól a mezőtelegdi pályaudvarra közlekedő kocsijáratok útján fogja kapni, az eddigi kézbesítési kerületben posta és távirda feladást, valamint teljes felvételi szolgálatot fog teljesíteni és továbbra is a postatakarékpénztár közvetítő hivatala gyanánt fog működni.

* **Uj bibornok.** Dr. Simar kölni érsek a legközelebbi konzisztóriumban bibornokká fog kineveztetni. Megjegyzendő, hogy Németországban jelenleg csak egy főpap bírja a bibornoki süveget és ez a boroszlói érsek.

* **Az első tizezer korona.** Isten segítségével immár az *Országos Pázmány egyesület* segítő alapja elérte a 10.000 koronát. Az egyesület választmánya tegnap délután ülést tartott, melyen dr. *Margalits* Ede elnök bejelent, hogy újabban a következő alapítók léptek be: *Csernock* János prel. kanonok, a ki a 400 korona alapítványra 500 koronát fizetett be, *Graeffel* János dr., *Klinda* Teofil, *Vencell* Antal prel. kanonok, *Majorossy* János tinnini püspök, *Pellet* József vál. püspök 400—400 korona befizetésével, *Szely* Lajos győri kanonok, a ki az alapítványra 100 koronát befizetett. Ez összegekkel a tényleges pénzalap meghaladja a tizezer koronát, de vagyoni értéke a még künn levő követelésekkel még nagyobb. Ebben a sikerben *Margalits* Ede elnök buzgóságának legnagyobb érdeme van.

* **Megszűnik a p.-szőlősi gyógyszerár.** *Hankovits* Ferencz ökl. gyógyszerész, a p.-szőlősi gyógyszerár tulajdonosa engedélyt nyert, hogy gyógyszerárát közvetlen a Gilányi-sor végébe, a nagyváradi határ tözsomszédságába helyezze át. Nagyváradi város azonban ezt elleanezte. Területet azonban nem kapott, a hova a gyógyszerárát felépíthette volna. Ezért aztán tegnap beadványt intézett Biharvármegyéhez, a melyben gyógyszerárának megszüntetését bejelenti. Így nem lesz Pecze-Szöllősen gyógyszerár.

* **A transzváli pavillont egész berendezésével és a benne kiállított tárgyakkal együtt megvásárolta egy dúsgazdag hollandus a párisi kiállításon.** A vásárló úgy intézkedett, hogy a pavillon érintetlenül marad addig, a míg Krüger Párisba érkezik; ha Transzválnak független kormánya lesz, akkor visszakapja a pavillont, ha azonban az angolok megmaradnak a búr köztársaságban, akkor a transzváli pavillon mindentől a dordrechtli muzeumé lesz.

* **Az önálló vámterület mellett Budapest fővárosának az önálló vámterület mellett hozott határozata az egész országban lelkes visszhangra talált.** A nagyváradi kereskedelmi kamara is tudvalevőleg elhatározta, hogy üdvözli a főváros törvényhatóságát hazafias határozatáért s egyúttal felkéri Nagyváradi város és Biharvármegye törvényhatóságait, miszerint Budapest példáját követve, felterjesztést intézzenek az országgyűlés képviselőházához az önálló vámterület felállítására. A kamara már megküldötte átiratát mindkét törvényhatósághoz s ebben hosszasan kifejti az önálló vámterület nagyfontosságát a hazai ipar és kereskedelem felkarolása és megmentése szempontjából.

* **Medvék garázdálkodása.** Kassa közelében Bezerden Róth Májer szatócs feleségével kocsin haladt az országúton, amidőn két medve megtámadta őket és az asszonyt a medvék összemarczingolták.

* **Egy derék aggastyán halála.** Egy sok megpróbáltatáson keresztülment aggastyán hunyt el tegnap városunkban: *Pallovits* József városi dijnok. Egy félszázaddal ezelőtt okleveles ügyvéd volt s a 60-as években mint tanácsos szolgált a várost. Az abszolutizmus idejében állásáról leköszönt s ügyvédkedett. A változott viszonyokkal mint dijnok ismét városi szolgálatba lépett s e nehéz és keserű kenyeret ette mintegy 40 évig, míg tegnap bekövetkezett halála az egyszerű, derék aggastyánnak. Elhunytát neje gyászolja. Temetése ma, csütörtökön délután 3 órakor lesz a lakatos-utcai gyászhasztól. Nyugodjék békében!

* **Nagy robbanás a Pesti Hirlap nyomdájában.** Tegnap reggel fél 4 órakor a Váci-körút 78. sz. a levő házban a »Pesti Hirlap« III. emeletének szedő helyiségében nagy gázrobbanás volt, a melynek három sebesültje van. A helyiségben levő gázórát valami javítás végett elvitték s ez alkalommal a munkások egy gázcsövet szabadon hagytak. A nem eléggé elzárt csapon keresztül nagy mennyiségű gáz ömlött ki, s megtöltötte vele a szűk helyiség minden zugát. Reggel Rosner Ignác és Nagy János betűszedő inasok, Kiss Márton szedővel beléptek a helyiségbe, a hol azután gyertyát gyújtottak. A következő pillanatban hatalmas dörej rázta meg a levegőt. A kiömlött gáz meggyuladt, s a három emberen szerencsére csak könnyebb égési sebeket okozott, a helyiség falait azonban alaposan megrongálta.

* **Az egyetemi liberálisok felekezetieskedése ellen.** Az »Egyetemi Kör« legutóbbi bizottsági ülésén egy liberális érzelmű ifju azt indítványozta, hogy Kiss Áron ev. ref. püspököt válaszsák meg a kör dísztagjává. Ifj. apszai *Mihályi* Péter elnök azonban — okos tapintattal — nem engedte azt az indítványt tárgyalni, a mennyiben éppen a jelen körülmények közt ennek az indítványnak a tendenciája: kicsinyes felekezetieskedések és ifjúsági pártpolitika üszkét dobni az ifjúság soraiba a tiszteletreméltó püspök nevével. Ettől pedig nagyon óvakodniok kell az ifjaknak és bizonyára *Mihályi* eljárását első sorban is Kiss Áron fogja helyeselni. Különben itt adjuk az »Egyetemi Kör« elnökének erre vonatkozó nyilatkozatát, mely megvilágítja az ügyet:

Nyilatkozat.

Az »Egyetemi Kör« bizottságában a legutóbbi gyűléseken történtek olyan dolgok, melyeket nagyon könnyen félre lehet magyarázni. Hogy ezt elkerüljük, úgy a Kör, mint az ifjúság reputációja érdekében kötelességemnek tartom a következőket kijelenteni. A választmány egy tagja a Kör dísztagságára ajánlotta dr. Kiss Áron ev. ref. püspök ö méltóságát. Ezen indítványt tárgyalás alá nem bocsátottam. Tettem ezt azért, mert hiteles meggyőződést szereztem magamnak

arról, hogy ezen indítvány célja nem az volt, hogy meghódoljon az igazi érdem előtt, mert maga az indítvány megtételnek és előterjesztésének módja is világosan mutatta, hogy egy agg. érdemű ember személyét akarták felhasználni kicsinyes ifjúság-politikai hecczek inszczenirozására. Ezt meg nem engedhettem, mert tiltja józan eszem, önérzetem, becsületérzésem. Szívesen megragadunk minden alkalmat az igazi érdem ünneplésére, — tekintet nélkül arra, hogy az illető milyen vallásfelekezet híve — de meghurcolni egy, a közélet terén szereplő közbecsült férfit, a közéletet, melyen én elnökölök, nem fogja soha senki.

Budapest, 1900. nov. 6.

Ifj. *Mihályi Péter*,

az »Egyetemi Kör« elnöke.

* **Dijnokok elbocsátása — tuczatszámra.** A városi dijnokok tömeges elbocsátása városzerte megütközést és sajnálatot keltett. Annyi szegény ember és szegény család lesz kitéve ezen intézkedés által a nyomornak, hogy igen sokról a városnak kell majd gondoskodni. És még az elbocsátásban sem volt egy kis körültekintés, mert egész ifjakat meghagytak s gyermekekkel bíró családapákat menesztenek tél viz idején a kétségbeejtő bizonytalanságba. Eddig derűre-borúra vették fel a dijnokokat, hogy legyen akik dolgozzanak s most a szó valódi értelmében tuczatszámra bocsájtják el őket. Az ilyen eljárás nem takarékos, hanem inkább dacz, azért a 4000 koronáért, a mit a törvényhatóság le mert vonni a költségvetés tételéből. Rövid pár hónap alatt olyan hátrány összeröplődés lesz a városházán s akkor majd rámutat a tanács, hogy ez az eredménye a 4000 korona levonásának. — Különben, mint halljuk, egyes ügyosztályvezetők nagyon elégedetlenek a dijnokok elbocsátásánál követett eljárással szemben.

* **Uj elmeintézet építése.** Biharvármegye közpórházában be van rendezve egy osztály az elmebajosok részére, azonban ez igen kicsi a szerencsétlen élőhalottak befogadására. A vármegye kórházi választmánya már régebben foglalkozik megfelelő elmebajos kórház építésével. Ezen bizottság javaslatára a megye közgazgatási bizottsága felhatalmazta az alispánt, hogy egy elmebajos osztály céljaira vásárolja meg 27.000 korona költségen belül a közpórház közelében, Hidegser-utczán levő *Krizsár*-féle területet. Az építési költség 120.000 koronára rugna s erre elég fedezetet nyújtnak a különböző alapok, a melyek a bizottság rendelkezésére állanak. Az új humanus intézmény felállítását annyira sürgősnek tartják, hogy a főispán tárggyban rendkívüli megyegyűlés összehívását rendelte el november hó 14-re.

* **Mit csinálnak a búrok?** A Szent Ilona szigetén levő búr foglyokról tudósítást közöl a párisi Journal. A szigetlakók nagyon örülnek a foglyoknak, mert a sziget kereskedelmi és ipari életét hatalmasan föllendítették. A vámhivatal jövedelme havonként ezer font sterlingre emelkedett, pedig a múlt évben tizenkét hónap alatt összesen 300 font volt a vámjövödelem. A Jamestowni kereskedők igen jó üzleteket csinálnak, mert természetes, hogy minden búr fogoly igyekszik valami emléktárgyat vinni haza Jamestownból. A búr foglyok aránylag vagyonos emberek mindnyájan; akiknek azonban nincsen pénzük, azok fából pipákat és hajókat faragnak, amelyeket jó pénzért eladnak. A foglyok sokat pnnaszködnek, hogy nem adnak nekik elég tüzelő-fát; emiatt félig nyersen kénytelenek megenni főzlüket. Mióta a vízvezetéki csatornán keresztül néhány fogoly megszökött, azóta a búrokat csak nagyon kis időre engedik ki a szabadba. A kétezer foglyot nagyon sanyargatják az angolok, mert csak ezer embernek való ivóvizet adnak nekik s így sokat szenvednek a szomjúságtól; a foglyok már

azzal fenyegetik az öröket, hogy fellázadnak és harcban halnak el, minthogy szomjan veszszenek. A búr foglyok négy táborban vannak elhelyezve Jamestownban, Deadwoodban, Francis Plain-ben és a »Great Broad Bottom« nevű birtokon. A jamestowniaknak legjobb dolguk van, mert megengedték nekik, hogy az ottani földművelőknél és iparosoknál munkát vállaljanak; a sziget kormányzója is alkalmazza őket utépítésre, 1 korona 20 fillér napibér mellett. Legközelebb még kétezer búr foglyot szállítanak Szent Ilona szigetére.

* **Egy szabadjegy kalandjai.** Nemrég a M. Sz. hevesen megtámadta a Magyar Színházat, mert ez *Rózsahegy* Kálmánt betegségében segély nélkül elbocsátotta kötelékéből. Ennek megtorlásául Rajna Ferencz megvonta a laptól a szabadjegyet, a nélkül, hogy a következőképen gondolt volna. Mert a dolog nem maradt annyiban. Tegnap számunkban közöltük már, hogy a Budapesti Ujságírók Egyesülete a Magyar Színház eljárását határozottan helytelenítette, most pedig arról értesülünk, hogy a Magyar Színház a fenyegető vihartól megriadva, a Magyar Szót ismét *felkérte a szabadjegy elfogadására*. A meghátrálás azonban nem használt. A M. Sz. a felajánlott szabadjegyet visszaküldte, sőt ugyanígy tett a Budapesti Napló is. A Magyar Színház intéző körei most attól félnek, hogy a példa ragadós lesz, a M. Sz. ügyét a többi lap is a sajtó sérelmének tekinti s boycottálni fogják a színházat. Akkor pedig többet veszít a kapzsi részvénytársaság, mint a mennyibe került volna szegény Rózsahegyinek tisztességes kigyógyítása.

* **Csendőrökkel kiűritett népkör.** Széll Kálmán miniszterelnök a minap leiratilag értesítette a csongrádi főszolgabírókat, hogy az ottani függetlenségi és 48-as népkört feloszlatta. Okot erre az szolgáltatott, hogy a kör az utóbbi időben alapszabályellenes működést fejtett ki s vezetéség a tagokat osztály, felekezett és a hatóság ellen izgatta. A belügyminiszter megbízta ezenfelül Csató Zsigmond alispánt, hogy a kör vezetősége ellen a vizsgálatot indíttassa meg. Mátéffy csongrádi főszolgabíró tegnapi délután megjelent a kör helyiségében, hogy a feloszlató rendeletet foganatosítsa, de a jelenlevő tagok a békés felhívásnak nem engedelmessétek s a kör helyiséget elhagyni nem akarták, mire a főszolgabíró szuronyos csendőrrendelt ki a helyszínére, akik aztán a termet kiűritették. Mátéffy főszolgabíró a feloszlató kör helyiségeit bezáratta.

A nagyváradi vár története.

(Kivonat egy nagyobb munkából.)

(Folytatás.)

1725-ben *Velence* városrész, külön hatóságot alakít. Lakói többnyire rácok voltak; katonai szolgálatot teljesítettek. Innen jön a *Katonaváros* név.

1723-ban III. Károly ad egy szabadalom levelet, mely szerint a káptalannak fizetendő 400 váltó forint lefizetése *felmenti a város lakosait a robot alul*.

1723-ban, *kerületi táblát* kap Nagyvárad. 1725. január 30-án azonban elveszti, mert alkalmatos épületet nem tud adni a hivatal számára. Átviszik a táblát Debreczenbe.

1726-ban összevesznek Várad polgárai a *közteher viselésén*. Haladó és maradó párt támad. *Olassi* különvála, külön hatóságot alakít. Ide vergál az uri közönség.

1752-ben gróf *Forgách* Pál nehezen sziveli, hogy a nagyváradi püspök a nagyváradi káptalan birtokán lakjék. Leteszi a *székesség-ház alapját* jó távolra, hogy a lármás városból is; a megáradó Köröztől is távol legyen.

1762-ben b. *Patacsics* Adám püspök kezdi építeni a mai *püspöki palotát*. Ugyanekkor építeni kezdik Olassziban a ma is fennálló *kanonoki lakásokat* is.

1765-ben jelent meg az *első papi névtár*, melyben fel vannak sorolva a Nagyváradhoz tartozó összes papi egyének.

1770-ben, május 17-én *II. József császár* a *»Bárdnka«* vendéglőbe száll. Kiséretét a városházán szállásolják el. Meglátogatja a várat, s annak *vár jellegét beszünteti*. Ekkor alakul egy új városrész *Váralja* névvel, hova leginkább a *zsidó* vallású beköltözöttek szeretnek telepedni.

1777-ben *Mária Theresia* megalapítja a *gör. kath. püspökséget*. A róm. kath. püspökség birtokából szakítva el a belényesi uradalmat, a vaskóhi bányát, melyhez meghatározott évi ráfizetést is ad.

1780-ban lesz püspökké *Kolonics* és építeti, javadalmazza a *v. velencei róm. kath. plebániát*.

1780. november 4-én nyílik meg a *jogakadémia*.

1782-ben ad engedélyt a helytartó tanács, hogy a vár környékén, sőt a sáncz külső falára is házakat építsenek. Évi taxa mellett, 80 ház épül, azon kikötéssel, hogy ha a vár ostroma folytán, újra szabad helyre lenne szükség: eme házak minden kártérítés nélkül széthányhatók.

1786-ban felállították a *nagyvárad-újvárosi plebániát*; első plebános *Görgey* István kanonok lett. Ugyanekkor kezdte *Csáky* Imre gróf püspök a káptalannal együtt építeni a mostani *Szent László*-templomot, mely 1780-ig székesegyház is volt.

1784-ben állította fel a püspök a *várad-olasszi plebániát*, melynek első lelkésze *Klobusitzky* Péter lett, a későbbi kalocsai érsek.

1785. márcz. 18-án kelt rendelettel *II. József császár* a *főispánságot* beszüntette, az országot tíz kerületre osztja. *Nagyvárad* egy kerület székhelyévé tétetett, s első királyi biztosa volt gróf *Teleky* Sámuel.

1786-ban ápril 7-én, *II. József császár* újra meglátogatja Nagyváradot, megnézi a *Fálosok zárdáját*, oda katonai iskolát rendel. (Mai katonai kórház). A *görög keletiek* temploma számára építési engedélyt ad.

1789-ben *Biharmegye* meglátogatta a *honvédelem számára kért katonát és élelmet*.

(Folyt. köv.)

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő *táv-irataink* szólnak:

Az oroszok harcza.

Pétervár, nov. 7. (Saját tud. távir.) A vezérkar mai jelentése szerint mult hó 30-án egy kis boxer-csapat jelent meg a kvantungi terület határán, Szansanautól nyolcz versztnyire. Mikor a határállomás főnöke erről értesült, egy gyalogságból, lövészekből és kozákokból álló hadoszlopot küldött ki, hogy szabadítsa meg Dadszien és Dadun határszéli falvakat, a melyeket a boxerok megszállottak. A hadoszlop megtámadta a falvakat és elkergette a boxereket. Sok fegyvert és töltenyt is zsákmányoltak. Mult hó 29-én egy fél század lövész és néhány kozák Sangcsainang közelében francia hittérítőket szabadítottak ki püspökükkel egyetemben a boxerok kezéből. 31-én ugyanaz a csapat összeütközött egy 300 főnyi erős boxer-csapattal, a mely elsánczolta magát. Kemény harc után az oroszok elfoglalták a sánczokat. Az oroszok vesztesége két halott és tizenkét sebesült.

Tuan herczeg utazása.

London, nov. 7. (Saját tud. távirata.) A Standard jelenti Sanghaiból: Yangcsauból, Kanszu fővárosából jelentik kinai forrásból, hogy Tuan herczeg arra átutazott és Felső-

Hoangho mellett lévő Ninghszáfuba érkezett. Állítólag budhista szerzetesnek öltözve utazott Tungfuzsiang tábornok oltalma alatt, a ki az özvegy császárnétól két hónapi szabadságot kapott. Junglu nem akar Szinganfuba menni, mert fél a boxerektől, a kik őt árulónak nevezik. Idevaló kínaiak azt mondják, hogy Lucsuanlin, Kiangszu volt kormányzója, a kit a kereskedelmi hivatal elnökévé neveztek ki, még nagyobb ellensége az idegeneknek, mint Kangji volt.

A boxerek veresége.

London, nov. 7. (Saját tud. távir.) Campbell tábornok táviratozza: Vangkiakuba, a paotingfui lápokot Tiencinnel összekötő folyótól délre érkeztem. A csapatok jól vannak. Az itteni jamenben iratokat koboztam el, a melyek meggyőzően bizonyítják, hogy az innen délre eső Venhszien város lakosai mindenféle módon támogatták a boxereket. Jónak láttam, hogy minél maradandóbb hatást gyakoroljak a kínaiakra s ez okból lebomboltattam az északkeleti és északnyugati bástyákat és a város északi falát. Ma reggel fölgyújtattam Linhocsvangot, egy erődített boxer-falut, a mely Vangkiakautól északra van. Sok fegyvert és lövészt foglaltam le. A boxerek megérkezésünk előtt elhagyták hadállásukat, elásták fegyvereiket és elszéledtek a környéken. A benszülött keresztények azt mondják, hogy ennek a boxer-erődnek az elpusztítása az egész kerületben jó hatást fog tenni.

EGYESÜLETEK

A honvédek gyűlése. Az országos honvéd segélyző egyesület rendes havi ülését tegnap tartotta a képviselőház I. számú tanács termében. Báró *Bohus* Zsigmond elnökölt. Elnök jelentette, hogy gr. *Károlyi* Sándor 160 koronát, néhai *Hollán* Ernő pedig 600 koronát adományozott segélyezési célokra, mely összegek az adományozók kívánságának megfelelőleg fognak kiosztatni. Nedeczky előadó, több mint 140 segélyt kérő folyamodványt mutat be, a melynek folytán 2200 korona segélyt kiutaltak.

Igazságszolgáltatás.

A jövő évi esküdtszéki főljajstrom. A jövő évi esküdtszéki főljajstrom elkészítésére megalakult az új bünvádi eljárás által előírt bizottság. Az elnöke: *Nagy* Ferencz dr. kir. törvényszéki elnök, tagjai: a kir. törvényszék részéről *Milye* Gyula kir. táblabíró, Biharvármegye törvényhatósága részéről *Radnai* Farkas kanonok és *Heggyesi* Márton ügyvéd, Nagyvárad város törvényhatósági részéről pedig *Némethy* Károly ügyvéd. A bizottság e hó 15-én kezdi meg működését.

Mikor a kutya szellemes. Homorog biharmegyei községben 1898. őszén vándor komédiás csapat tanyázott. Dolguk nem ment éppen a legrosszabbul, mert a jó homorogiak ellátogattak a magasabb művészet csudájára. Láttak ott légművészetet, bűvészetet, késelylést, lángköpködést és sok minden látványos dolgot. A komédiás csapat legkiválóbb tagja Troje Margit volt, a ki homorogi vendégszerplését valószínűleg meg fogja emlegetni, minthogy maradandó emléket hozott onnen magával. Ez az emlék pedig egy erős kutya-harapás a művésznő kezefején, a mely illet-

len cselekedetet Vaskó János homorogi gazdálkodónak a kutyája követett el. Troje Margit férjzett Kenczler Máténó a kutya gazdáját feljelentette gondatlanságból okozott súlyos testisértés vétségéért, s 200 frt kártérítést követelt. A tegnap megtartott tárgyalásra több tanut idéztek be Homorogról a kir. törvényszékhez, köztük az öreg Torzsa Mihály bácsi is. A tárgyaló elnök az öreget nationáljára nézve hallgatta ki, feltette neki a kérdést:

— Vannak-e gyermekei?

— Nincsenek, instálom.

— Hiszen van magának két fia.

— Van bizony; az egyik 36, a másik meg 40 éves. De azok, kérem szeretettel nem gyermekek már.

Mikor pedig az iránt tett kérdést az elnök hozzá, hogy hamisnak ismerte-e a Vaskó János kutyáját? Az öreg Torzsa bácsi erre így felelt:

— Jámbor kutya vót a'kírem mindig, meg szellemes.

Az öregnek szellemes kijelentései még a komoly bírákat is mosolyra indították. A panaszos nőnek azonban nem sok oka volt a mosolyra, mert a bíróság vádlottat a vád és következményei alól *felmentette*, mivel gondatlanság részéről fenn nem forgott s így büntetendő nem volt.

A braganzai herceg váltója. Miután dr. Kiss István budapesti vizsgálóbíró úgy határozott, hogy Vargha Antalt és Lukács (Lefkovics) Mátyást tovább is fogságban tartja, a védők meglepetéssel ezt a határozatot. A felebbezéssel holnap foglalkozik a budapesti kir. törvényszék vádta. A kérdéses 40.000 koronás váltót, ha hamisítás egyáltalán történt, maga Vargha hamisította és Lukács csak a bűntársa. A váltó szövege ugyanis Varghának a kézírása s így ha az eredetileg 4000 koronáról szólott német szövegű váltón csakugyan megörült az a kis javítás, hogy a Vier-hől három betű hozzáoldásával Vierzig lett, ez is az ő kezétől eredt. Az irásszakértők ugyanis az egész szöveget egy és ugyanazon kéztől eredőnek mondják. A két fogoly ellen okirathamisítás címén folyik az eljárás.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: Házi béke (elsőszőr).

Péntek: Kis szökevény (elsőszőr).

Szombat: Kis szökevény.

Vasárnap:) d. u.: Hőfőherke,
este: Két pisztoly.

Bőregér.

A keringőkirálynak írtak egy meglehetősen naiv mesét; ehhez a naiv meséhez csinált ő fülbemászó keringőket s belevevett egy magyar nótát meg egy magyar grófnő álarczát; az álarcz körül keringőz egy csomó ur és hölgy, a kik alaposan értenek a világ bolondításához és a becsípéshez: ime, itt a bőregér.

A keringők tartják fenn a darabot a színpadon, akár csak a bőregér a szárnya.

A Bőregérnek madár külsőt csak díszítéssel, a Bőregérnek színi hatást csak ragyogó rendezéssel lehet adni; ebben remekelt tegnap *Pintér Imre* mint rendező. Ha a darab nem köti le a figyelmet, leköti az ő ötletes rendezése és megessett az, a mi eddig soha, hogy a II. felvonásban nyílt színen megtapasztalták *Pintért*, a rendezőt. Az élelmes *Nyárai* rögtön ki is használta a helyzetet egy rögtönzött közbeszólásra, a melylyel csak újabb tapsokat provokált.

Ha már a rendezésnél vagyunk, említsük meg, hogy a csoportjelenetekben még a tegnapi nap is több élénkséget szeretnénk látni. Bántó annyi embert nézni, a kik semmit sem csinálnak. Továbbá az egyenruha vagy legyen sikkos, vagy semmilyen, a viselője vagy ügyes, elegáns, vagy semmilyen. Nevetséges, szánalmas soha.

Ezeket az apróságokat leszámítva, a rendezést ismételtén kiemeljük.

Kapott megérdemelt tapsokat *Pintér Imre* az énekéért is; kellemesen lepott meg az a biztonság, melylyel e szerepén uralkodott (*Eisenstein Gábor*); azt hisszük, a sikerült rendezés fölött érzett jogos öröme lelkesítette a pontos éneke.

A darab sikerének másik része *Nyáraié* (Frank); nem énekkel, nem is a szerep művészi előadásával (mert hisz a szerep nem is szerep) hatott, hanem az egyes jelenetek tökéletes kihasználásával; ilyen volt különösen a III. felvonás eleje.

Balláné Csik Irén (Rozalinda) nem tudta a sok pauzát mivel kitölteni; ez nem csoda, de érezhető hiány volt. Éneke ellen természetesen semmi kifogást semmi lehet tenni. Kedves, ügyes volt *Forrai Ferike* (Adél) is; szeretnők többször látni és hallani a színpadon, a meddig el nem viszi a vőlegénye. Igen jó volt *Lányi Editnek* (Orlovsky) a jelmeze; éneke gyöngébb volt, a cigarettázása éppen nem hercegi.

Perényi József (Alfréd) biztosan énekelt, az első felvonásban a játéka is igen sikerült. *Füredi* (Blind) jelmeze nem Strauss-operettbe, hanem vaudevillebe való. Végül pedig dicsőretnel kell megemlékeznünk *Erdélyi Miklós* (Falke) beugrásáról; utolsó perczben vette át szerepét Gáthytól s játszotta olyan sikerrel, a mely bizonyára jobb volt, mint lett volna Gáthyé. Persze a beugrás csak beugrás marad azért. Jó komikus *Bérczi* (Frosch), csak ne tullozzon nagyon.

Igen kedves volt *Bércziné Horváth Irma* és *Deésyné Tóth Erzi* táncza. A könnyű, lebegezőszerű tánczot megújrázták.

Ének- és zenekar kifogástalan, az énekkarnál a fent említetteket leszámítva.

K. A.

A kis szökevény. A fényes, látványos operett újdonságból naponkint lázasan próbálnak a színpadon, melynek rendkívüli hatásos berendezésén állandóan fárads a technikai személynét. A díszletek, melyek pazar színpompájukkal feltűnést fognak kelteni, már készen vannak, s a pénteki bemutatónak mi sem állja útját. A darabot, melyben csaknem az egész személyzet működik, *Somogyi Károly* igazgató maga fogja rendezni.

Somogyi válasza Festetichnek. Nem igen akad még ember, a ki *Festetich Andor* gróf tervét a színkerületekről helyeselte volna; emlékezik még rá mindenki, hogy éppen a nagyváradi színügyi bizottság volt az első, mely keményen megtámadta. A felügyelő ur azonban hallani kívánta az igazgatók véleményét is. Nos hát e téren is megkapja az első választ Nagyváradról és pedig, a mint az előre sejtendő volt, helytelenítő választ. Reméljük, a többi színigazgató szintén követni fogja a példát s akkor talán észreveszik ott fent is, micsoda sületlenség a gróf ur javaslata.

Somogyi Károly igazgató kifejti változásában, hogy nem tartja összeegyeztethetőnek, mikép az ország egyik legelőkelőbb városának rendkívüli anyagi áldozatok árán szervezett elsőrangú színjátszó testülete oly jelentéktelen ponton, mint aminő Szarvas, nyerjen időközi állomást. Főlemlíti, hogy Szarvasra, hol színé-

szet pártoló közönség éppenséggel nincsen, a véletlen vetette csupán az elmúlt nyáron, midőn az évadot súlyos vesztéssel zárta le az elmaradt városkában. A kerületi rendszer kérdéséről konkrét alakban nem nyilatkozhat addig, míg a vidéki színészet anyagi támogatásának dolgát a kormány végképp nem rendezi, egyébként annak a vélekedésnek ad hangot, hogy a vidéki igazgatókra nézve minden tekintetben üdvösebb, ha a jelenben való rendszer érintetlen épségében fönnmarad.

Paulayné Nagyváradon. *Paulayné Adorján Berta*, a Nemzeti Színház kitűnő művésznője jövő héten ismét vendégszerepelt fog, két egymást követő estén színházunkban. Az *Aranyember* és *Fernand* fő női szerepében lép föl, melyben a drámai személyzet kiváló tagjainak jut kivüle szerep.

A házi béke. Bisson és Lekleng három felvonásos, szellemes vígjátéka *A házi béke* ma kerül bemutatásra a Szigligeti Színházban. A Nemzeti Színház műsorában állandóan helyet foglaló darab magas nívóju előadásban jut a közönség elé. A vígjáték főbb szerepeit *Somogyiné Nagy Julia*, *Pintérné Szép Olga*, *Peterdiné Tóvári Anna*, *Szohner Olga*, *Balla Kálmán*, *Szarvasi Sándor*, *Bognár János*, *Sághy Zsigmond*, *Füredi József* és *Madas Pista* játssza, a darabot *Balla Kálmán* rendezte.

REGÉNY-CSARNOK.

Isten nélkül.

Történelmi elbeszélés.

Írta: V. B.

3.
A vendégek több csoportokra oszoltak. Hol komolyabb dolgokról beszélgettek, hol meg léha udvarlással fecsérelték idejüket. Ismét mások az uralkodó fecsérelt tanakodtak. Nehány obligát részvét-nyilatkozat hangzott el egyik-másik ajakról. De azért a veleje a beszélgetésüknek az volt, hogy hát ne törődjünk velük. Miért nem születtek ők is gazdagoknak. Már mint azok a szegény, inséget szenvedők. Az persze egyiküknek sem jutott az eszébe, hogy egy kis összeget összegyűjtsenek és szétosszák az inségesek között.

Amint így beszélgetnek, egyszerre csak felnyílnak a terem ajtószármnyai s egy rongyos ruhás, mezitlábos barát jelenik meg. A kik már ismerik, hangos hahotára fakadnak s gunny megjegyzéseket tesznek a barátuk. A kik még most látják először, megdöbbenéssel néznek a csudálatos jelenségre. Mit akar ez itt? Ki ez? kérdezik kaczagó szomszédjaiktól. Aztán maguk is kaczagásba törnek ki, mikor megtudják, hogy az a híres Róbert magyar szerzetes áll előttük.

Róbert tiszteletet parancsolóan áll a terem közepére. Szemeiből a harag tüze lövell ki, arczáról a megvetés kifejezése olvasható le. Nem törődik a röhögőkkel, nem a gunyolódókkal. Ajkai megnyílnak s harsány hangon szólal meg: Megálljatok ti kicsapongók. Ne dözsöljétek kora reggeltől késő estig. Hiszen a nép éhséggel küzködik s ti nem enyhítitek éhségüket? Várjatok csak. Eljön még az Isten büntetése!

Róbert szavai alig hallhatók. Közbe-közbe gunyos nevetés tör elő a keblekből; szinte könyöznek beléje. Aztán rászólnak, hogy távozzék, hogy ne jövendőlgessen itt nekik s ő lehorgaszott fővel keserűséggel a szívében hagyja el a terem. Oh, mily másképen fogadja őt a nép, gondolja magában Róbert. Ezek elhallgatnak, mikor megjelenik közöttük. A lélekzetüket is visszatartják, mikor beszélni kezd s az a legboldogabb, a ki közelében lehet, a ki megcsókolhatja a kezeit.

A szegény szerzetes szobájába vonul, térdeire hull s imádkozik. Imádkozik azokért, a kik őt még csak az imént kinevették, kigunyolták. Imádkozik, hogy térjenek magukba a szerencsétlenek.

És bizony beteljesedett a Róbert szerzetes jóvendőlése. Isten gyakran a természet elemeit is felhasználja a bűnösök megfélemlítésére. A nápolyi mulatózókról sem feledkezett meg. 1343. november 25-én éjjel olyan tengeri zivatar keletkezett, a minő még nem volt egyhamarjában. A kikötőben egy kivételével valamennyi hajó elsüllyedt. A városban is rettenetes pusztulás ment végbe. Mindenki megrettent, aki csak szemlélője volt a zivatarnak s azt tartották, hogy ez a büntetés, a melyet Róbert szerzetes megjósolt. A nép körmeneteket tartott s úgy akarta megengesztelni a megbántott Istent. És ime, a népen kívül mások is akadtak, a kik részt vettek a körmeneten.

Maga Johanna is bűnbánólag velük tartott udvarhölgyeivel együtt. Meztláb, kibontott hajjal követték a népet. Ennyire megrémültek. Hanem a megrémülés is addig tartott, a meddig a zivatar; meg a bűnbánat is. Jött-ment. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK

Megállapodás a bosnyák vasutak ügyében.

Budapest, nov. 7. (Saj. tud. táv.) Félhivatalosan jelentik, hogy a bosnyák vasutakra vonatkozólag a megállapodás akként történt, hogy a vasutat bosnyák kölcsöny útján fogják építeni, még pedig két vonalban. Az egyik ág Szerejavón át vonul a Szandság határáig, a másik pedig Visegrádon át Uhác mellett a szerb határig. A két vonalat aztán összekapcsolják úgy a magyar mint az osztrák vasúti hálózattal.

Az aradi új főispán beiktatása.

Arad, november 7. (Saját tud. táv.) Urbán főispánt ma nagy ünnepélyességgel igatták be hivatalába. *Dessewffy* Sándor csanádi püspök tartotta az ünnepélyt megelőzőleg a misét. A templomból a vármegye házára vonultak, hol az új főispán hosszú beszédet mondott, melyben kinyilvánította, hogy Széll Kálmán programját minden egyes részében helyeslve, annak híve és hogy a korrupciónak ellensége, a mezőgazdasági érdekek felkarolása pedig egyik fő feladatát fogja képezni. A beszédet tetszéssel fogadták.

Elhunyt főispán.

Kolozsvár, nov. 7. (Saj. tud. táv.) Sándor László Nagyküküllő vármegye főispánja ma délután erdélyi birtokán meghalt.

A Hilsner-pör.

Pisec, nov. 7. (Saj. tud. táv.) A mai tárgyalást az elnök több határozat kihirdetésével nyitotta meg. Többek között elhatározta a bíróság, hogy főlészli az illetékes bírói hatóságokat, hogy hallgassák ki mindazokat az élelmező állomásoknak a vezetőit, a melyeket Hilsner utba ejtett, arra nézve, vajjon Hilsner ott tartózkodásának ideje kipuhatolható-e és vajjon Hilsnert felismernék-e. Az utóbbi esetben tanuknak idézendők be. Az elnök közli továbbá, hogy a bécsi büntetőbírószak a Peschak említette névtelen levél dolgában vizsgálatot indított, a mely még nincs befejezve. A levél eredetije nincs az akták között.

Azután folytatták a tanukihallgatást.

Lang Antal polnai cipész elmondja, hogy márczius 14-én, husvét előtt való nap látta Hilsnert, a ki Graffel és Basch-sal Alrecht lakása előtt találkozott. 1898-ban látta Hilsnert a czocziálisták kirándulásán. Április 3-án az utcáról meglesett egy jelenetet a mely Hilsner lakásában játszódtott le. Hilsneren és any-

ján kívül ott volt *Rapp* és felesége. A tanu ezt a beszélgetést hallotta:

Rapp: (Hilsnerhez.) Félsz?

Hilsner hallgatott.

Rappné: Ugyau mitől félné? Hiszen senki sem látta. (Rapphoz.) Ugy-e?

Rapp: Persze hogy nem. Hiszen az mind pusztta találgatás.

A búrok végküzdeme.

London, nov. 7. (Saját tud. táv.) A reggeli lapok jelentik Durbanból: A búrok hétfőn Standerton mellett kisiklattak egy Pretóriából jövő vonatot. Egy fűtő életét vesztette.

Az amerikai elnökválasztás.

London, nov. 7. (Saját tud. távirata.) Reggel 5 óra 7 perczkor. Egy imént érkezett new-yorki távirat azt jelenti, hogy a választó férfiak választásán *Mac Kinley* győzött.

New-York, nov. 7. (Saját tud. távirata.) (Este 7 óra 55 perczkor.) Az első jelentések New-York városából és államából a Bryan javára leadott szavazatok jelentékeny növekedését konstatálták, ellenben most kétségtelen, hogy New-York államban *Mac Kinley* győzött nagy többséggel.

New-York, nov. 7. (Saját tud. távirata.) (Este 7 óra 45 perczkor.) *Mac Kinley* Maine, Maéssa-Chussetts és Maryland államokban győzött, noha a Bryan-ra leadott szavazatok száma tetemesen növekedett. Bizonyosra veszik *Mac Kinley* győzelmét Illinois és Ohio államokban is, a hol a vidéki kerületek is mellette szavaznak.

New-York, nov. 7. (Saját tud. távirata.) Az este 6 óra után beérkezett jelentésekből kitétnik, hogy *Mac Kinley* újra győzött mindazokban az államokban, a melyekben 1896-ban megválasztották, sőt néhány más államban is. A reá szavazó férfiak száma ezuttal nagyobb lesz, mint 1896-ban volt, ellenben a reá esett népszavazatok száma kisebb lesz. A kongresszusi választások eredményéről még nem érkeztek pozitív tudósítások.

New-York, nov. 7. (Saját tud. távirata.) (Este 9 óra 50 perczkor.) Az eddigi jelentések szerint *Mac Kinley* Uj-Anglia valamennyi államában és Wisconsinban, Bryan pedig Texasban, Virginiában és Észa-Karolinában győzött.

New-York, nov. 7. (Saját tud. táv.) *Mac Kinley*nek elnökké való megválasztása biztosra vehető. New-Yorkban a szavazatok eddig így oszlanak meg:
Mac Kinley 294
Bryan 153.

A német nagykövet fogadtatása.

Konstantinápoly, nov. 7. (Saj. tud. táv.) A Marhchall báró német nagykövet tiszteletére a Jildiz-palotában tegnap adott diszebédre hivatalos volt a német nagykövetség valamennyi tagja és valamennyi miniszter. A nagykövetség tagjai közül mindazok, a kiknek eddig nem volt török rendjelük, most kaptak rendjelet. A szultán örömet fejezte ki azon, hogy Szkir basát Berlinben olyan kegyesen fogadták. A diszebéd után operaelőadás volt a Jildiz-palota színházában.

A dél-amerikai területfoglalások.

London, nov. 7. (Saj. tud. táv.) A Times jelenti Buenos-Ayresből tegnapielőtti kelettel: Jól értesült helyről jelentik, hogy *Bacca* és *Campos* Sailles elnökök tanácskozásának egyetlen eredménye az a kölcsönös megállapodás volt, hogy Argentina és Brazília diplomáciai képviselőit utasítani fogják, hogy Dél-Amerika békéjének föntartására és bármely dél-amerikai kormány minden erőszakos területfoglalása ellen érvényesítsék befolyásukat.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, nov. 7.

Buza októberre	—	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	—	7.68
Tengeri	—	—	—	—	5.04
Rozs ápr.	—	—	—	—	7.95
Zab ápr.	—	—	—	—	5.55
Káposzta, repace, aug.	—	—	—	—	—

Értéktőzsde.

Budapest, nov. 7.

Osztrák hitel	—	—	—	—	668.50
Magyar hitel	—	—	—	—	664.50
Allamvasut	—	—	—	—	662.50
Rimamurányi	—	—	—	—	484.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	484.—
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 7-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	95.75
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	90.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	—	—	—	—	99.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	—	—	—	—	98.—
Magyar keletvasut államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	96.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	91.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.30
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	92.50
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	164.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	189.50
Osztrák járdék papirban	—	—	—	—	97.25
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	97.—
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	95.50
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	98.25
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	182.—
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	16.95
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	663.50
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	664.50
Párisi vista	—	—	—	—	95.85
20 frankos arany (Napoleon'or)	—	—	—	—	19.21
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	117.60
London vista	—	—	—	—	240.60
20 márkás arany	—	—	—	—	28.50

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szigligeti- Színház.

Folyószám 25.

Idénybérlet sz

Nagyváradon, csütörtökön, 1900. nov. 8-án

Házi béke.

Vigjáték 8 felv.

S Z E M É L Y E K :

Lucien Morinel	—	—	—	Balla Kálmán
Brunois	—	—	—	Id. Sággy Zsigmond
Pironeau	—	—	—	Füredi József
Francois	—	—	—	Madas Pista
Muscadet	—	—	—	Gáthy Kálmán
Ludovic Brunois	—	—	—	Szarvasi Sándor
Du Taflis	—	—	—	Bognár János
Brunoisné	—	—	—	Somogyiné N. Julia
Germaine Morinel	—	—	—	P. Szép Olga
Dolores	—	—	—	Tóváry Anna
Susanne	—	—	—	Szohner Olga
Ambroisine	—	—	—	Erdei Berta
Julie	—	—	—	Latabárné
Denise	—	—	—	B. Horváth Irma

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Körszék 1 frt 20 kr. Támlászek 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnál fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látesővek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, nov. 9-én:

A kis szökevény.

Kittinó új operette.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.						
Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.		
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15		Kolozsvár ind.		5 23	7 12	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28		Jegenye >			7 59	1 14	7 16		Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56		B.-Hunyad >		6 40	8 37	1 44	7 54	12 20	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	7 29	1 11	4 58	
Szolnok >	9 07	11 31	4 56	9 27	11 19		Csucsá >		3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33		Rév >		5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34						
P.-Ladány >	10 43	2 12	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >		5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48						
Báránd >		2 12		12 07		5 11	Mező-Telegd >		6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01						
Sáp >		2 27	5 48	12 24		5 32	F.-Vásárhely >		6 49		11 01		10 27							
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várád-Velence >		7 02	8 32	11 10		10 37	2 25						
M.-Peterd >		3 12		1 14		6 15	Nagyvárad érk.		7 11	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31						
M.-Keresztes >		3 12		1 14		6 31	Nagyvárad ind.		2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38						
Bors >		3 25		1 28		6 50	Püspöki >		2 36	8 52	11 47		11 14							
Püspöki >	11 48	3 32		1 36		7 02	Bors >		2 47		11 54		11 22							
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >		3 12		12 05		11 37							
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >		3 30		12 17		11 50							
V.-Velence >		4 05		2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >		4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18						
F.-Vásárhely >		4 16		2 41		12 45	Sáp >		4 39	9 38	12 47		12 25							
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >		5 01		1 01		12 41							
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >		5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03						
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >			11 21	3 08	6 59	3 04	5 19						
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	3 49	Szolnok >			11 44	3 35	7 32	3 37	5 39						
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >			12 03	3 58	7 50	4 05	5 58						
Jegenye >	15	7 49	9 33	6 01		5 34	Rákos >			1 37	6 03	9 28	6 52	7 38						
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 04	Budapest érk.		1 50	6 20	9 40	7 10	7 50							

Nagyvárad—Szeged				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.			
Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	
Nagyvárad ind.	10 20	4 50	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 10	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	12 31	10 54
Less >	10 48	5 01	7 40	Oroszháza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba ind.	7 10	2 33	4 50
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56
Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 57	3 39	6 10	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 56	3 39	6 10
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >		4 42	7 29	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Gyapju >		4 42	7 21
Oroszháza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 00	8 56
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16	Kétegyháza >	2 54	8 45	5 03	Ósi >	9 21	5 19	8 11
Szeged >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31	Arad érk.	3 55	4 48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 39

Nagyvárad—Belényes—Vaskó				Vaskó—Belényes—Nagyvárad.				Nagyvárad—Érmihályfalva.				Érmihályfalva—Nagyvárad.							
Tv. sz. sz.	Sz. v.			Sz. v.	Tv. sz. sz.			Sz. v.	V. v.			Sz. v.	V. v.						
Nagyvárad ind.	5 35	2 40		Vaskó ind.	4 12	2 55		Nagyvárad ind.	4 15	7 14		Érmihályfalva ind.	6 10	5 20					
V.-Velence >	5 47	2 51		Lunka-Rézbánya >	4 39	3 08		B.-Püspöki >	4 30	7 10		Érselind >	6 40	6 10					
Félix-Fürdő >	6 11	3 13		Szudrics >	5 07	4 16		Bihar >	4 50	7 36		Székelyhid >	7 10	6 48					
Kardó >	6 26	3 27		Belényes >	5 28	4 39		Paptamási >	5 14	8 05		Nagykáglya >	7 22	7 02					
Nyárló >	7 07	4 07		Sonkolyos >	5 40	4 51		Gyapoly >	5 27	8 21		B.-Diószeg >	7 35	7 22					
Magyar-Gyepes >	7 19	4 18		Belényes-Ujlak >	5 49	5 01		B.-Diószeg >	5 43	8 44		Gyapoly >	7 50	7 40					
Tasádfő >	7 34	4 32		Borz >	6 05	5 22		Nagykáglya >	5 55	8 59		Paptamási >	8 11	8 08					
Drág-Cséke >	7 55	4 46		Gyanta >	6 26	5 43		Székelyhid >	6 24	9 32		Bihar >	8 29	8 33					
Magyar-Cséke >	8 12	5 01		Hollód >	6 40	6 29		Erselind >	6 45	10 10		B.-Püspöki >	8 52	8 58					
Dusesd >	8 25	5 13		Szombatság-Rogoz >	7 01	6 29		Érmihályfalva érk.	7 15	10 36		Nagyvárad érk.	9 06	9 15					
Szombatság-Rogoz >	9 02	5 47		Dusesd >	7 25	6 55		Szombatság—Rogoz—Dobrest.				Dobrest—Rogoz—Szombatság.							
Hollód >	9 15	5 59		Magyar-Cséke >	7 37	7 08		Szombatság-Rogoz ind.	9 10	6 35		Dobrest ind.	6 06	4 22					
Gyanta >	9 29	6 12		Drág-Cséke >	7 56	7 33		Nánhegyes ind.	9 36	7 01		Nánhegyes ind.	6 16	4 32					
Sólyom >	9 55	6 36		Tasádfő >	8 10	7 47		Dobrest ind.	9 46	7 11		Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56					
Borz >	10 10	6 50		Magyar-Gyepes >	8 24	8 02													
Belényes-Ujlak >	10 22	7 01		Nyárló >	8 34	8 13													
Sonkolyos >	10 35	7 13		Kardó >	8 57	8 36													
Belényes >	11 21	7 47		Félix-Fürdő >	9 10	8 49													
Szudrics >	11 44	8 09		V.-Velence >	9 31	9 10													
Lunka-Rézbánya >	12 13	8 34		Nagyvárad érk.	9 41	9 21													
Vaskó >	12 29	8 49																	

Nagyvárad—Dévaványa—Gyoma.				Gyoma—Dévaványa—Nagyvárad.				Vésztő—Kötegyán—Hollód.				Hollód—Kötegyán—Vésztő.			
V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.			V. v.	V. v.			V. v.	V. v.		
Nagyvárad ind.	5 50	2 14		Gyoma ind.	3 40	2 30		Vésztő ind.	4 45	5 27		Hollód ind.	4 35	12 05	
Ósi >	6 09	2 14		Ozed >	4 07	2 54		Okány >	5 07	5 49		Mocsár-Gyanta >	5 02	12 17	
Uj-Palota >	6 24	2 29		Déva-Ványa >	4 37	3 26		Gyanta >	5 23	6 07		Rippa >	5 02	12 39	
Gyires >	6 41	2 42		Kéthalom >	4 54	3 43		Sarkad-Keresztur >	5 36	6 18		Tenke >	5 24	1 17	
Körösszeg >	7 02	3 01		Körös-Ladány >	5 13	4 06		Méhkerék >	5 52	6 36		Fekete-Tót >	5 44	1 39	
Szakál >	7 39	3 31		Szeghalom >	5 40	4 38		Kötegyán érk.	6 16	6 45		Fekete-Bátor >	6 06	2 07	
Nagy-Tóti >	7 55	3 47		Vésztő >	6 12	5 22		Kötegyán ind.	6 29	6 57		Árpád >	6 16	2 18	
Komád >	8 25	3 59		Köt >	6 38	5 52		Pósa >	6 16	7 12		Erdő-Gyarak >	6 25	2 28	
Iráz >	8 42	4 16		Iráz >	6 52	6 07		Ilye >	6 48	7 24		Csegőd >	6 34	2 38	
Köt >	9 19	4 39		Komádi >	7 10	6 38		Csegőd >	7 02	7 39		Ilye >	6 57	2 58	
Vésztői >	9 44	5 10		Nagy-Tóti >	7 22	6 50		Erdő-Gyarak >	7 12	7 49		Pósa >	7 07	3 09	
Szeghalom >	10 34	5 55		Szakál >	7 48	7 23		Árpád >	7 21	7 59		Kötegyán >	7 19	3 23	
Körös-Ladány >	11 11	6 12		Körösszeg >	8 11	7 47		Fekete-Bátor >	7 39	8 20		Kötegyán ind.	8 06	3 42	
Kéthalom >	11 18	6 30		Gyires >	8 33	8 12		Fekete-Tót >	7 52	8 35		Méhkerék >	8 15	3 52	
Déva-Ványa >	12 03	6 55		Uj-Palota >	8 47	8 27		Tenke >	8 15	9 03		Sarkad-Keresztur >	8 33	4 12	
Ozed >	12 21	7 15		Ósi >	9 03	8 46		Rippa >	8 39	9 32		Gyanta >	8 43	4 23	
Gyoma >	12 45	7 39		Nagyvárad érk.	9 20	9 05		Mocsár-Gyanta >	8 51	9 45		Okány >	9 02	4 44	

Székelyhid—Margita—Sz.-Somlyó.				Sz.-Somlyó—Margita—Székelyhid.				Szeghalom—Füzes-Gyarmat.				Füzes-Gyarmat—Szeghalom.			
V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.			V. v.	V. v.			V. v.	V. v.		
Székelyhid ind.	9 22	6 30		Szilágy-Somlyó ind.	3 20	2 10		Szeghalom ind.	10 20	5 50		P.-Ladány ind.	6 50	2 04	
A-Keresztur >	10 06	7 12		Sz.-Nagyfalu >	3 45	2 27		Füzes-Gyarmat >	10 45	6 17		Szerp >	7 40	2 48	
V.-Ábrány >	10 20	7 25		Ipp >	4 02	2 45		B.-N.-Bajom >	11 43	7 15		B.-Udvari >	7 54	3 01	
Monos-Petri >	10 31	7 35		Széplak >	4 37	3 22		B.-Udvari >	11 58	7 30		B.-N.-Bajom >	8 17	3 23	
Margita >	10 51	7 54		Bályok >	4 5										